

Co łączy Margaret Thatcher i Javiera Milei

Autor: **Rainer Zitelmann**

Tłumaczenie: **Jakub Juszcak**

Tłumaczenie za zgodą autora

Między Margaret Thatcher, premier Wielkiej Brytanii w latach 1979–1990, a Javierem Milei, prezydentem Argentyny urzędującym od 2023 r., jest tak wiele podobieństw, że porównanie ich wydaje się niemal nieuniknione. Niemniej jednak jest to temat, o którym wielu Argentyńczyków, co jest być może zrozumiałe, niechętnie rozmawia. Z okazji setnej rocznicy urodzin Thatcher, która przypada 13 października 2025 r., zwróciłem się do ekonomistów zorientowanych rynkowo z kilku krajów z prośbą o ocenę historycznego znaczenia Thatcher. Jeden z ekonomistów z Argentyny — przyjaciel zarówno Mileiego, jak i mój -- którego nazwiska nie wymienię, poprosił o wyrozumiałość w związku z jego niechęcią do komentowania tego wątku: „Chociaż podziwiam Margaret Thatcher pod wieloma względami — jej determinację w przeprowadzaniu reform strukturalnych, odwagę w konfrontacji z ugruntowanymi interesami oraz rolę w ożywieniu brytyjskiej gospodarki — Argentyńczykowi trudno jest zapomnieć o tym, co wydarzyło się podczas wojny o Malwiny/Falklandy”.

Wojna o Falklandy w 1982 r. była krótkim, ale zażartym konfliktem między Wielką Brytanią a Argentyną o Wyspy [Falklandzkie](#) położone na południowym Atlantyku. Wywołała ją argentyńska okupacja wysp, które Wielka Brytania uznawała za swoje terytorium zamorskie. Thatcher wysłała flotę wojenną, która ostatecznie zmusiła argentyńskie wojska do kapitulacji po dziesięciu tygodniach.

Pomimo wszystkich różnic, Thatcher i Milei kierowali się bardzo podobnymi przekonaniem i przyjęli podobny styl prowadzenia polityki. Ponadto istnieje wiele podobieństw między sytuacją zachodzącą w Wielkiej Brytanii i Argentynie przed dojściem każdego z nich do władzy. Oba kraje były niegdyś niezwykle prosperującymi potęgami gospodarczymi dzięki kapitalizmowi, ale potem popadły w ruinę w wyniku dziesięcioleci rządów etatystycznych i socjalistycznych. Wielka Brytania, kolebka kapitalizmu i miejsce narodzin

rewolucji przemysłowej, dominowała w światowej gospodarce przez cały XIX wiek.

W 1945 r. w Wielkiej Brytanii wybory wygrała lewicowa Partia Pracy i pod przewodnictwem premiera Clementa Attlee rozpoczęła wdrażanie demokratycznego socjalizmu. Podstawą polityki partii był szeroko zakrojony program nacjonalizacji. Jako pierwsze znacjonalizowane zostały banki, lotnictwo cywilne, przemysł węglowy i telekomunikacja, a następnie koleje, kanały żeglugowe, transport towarowy i samochodowy, energia elektryczna i gaz. Ostatecznie nawet sektory produkcyjne, takie jak hutnictwo żelaza i stali, znalazły się pod kontrolą rządu. Przed dojściem Thatcher do władzy w 1979 r. inflacja osiągnęła 27%, obciążenie podatkowe dla osób o najwyższych dochodach wynosiło 83%, a osoby o znacznych dochodach kapitałowych były obciążone najwyższą stawką podatkową w wysokości 98%. Trzydzieści procent pracowników było zatrudnionych w przedsiębiorstwach państwowych, a podczas gdy wydajność pozostawała na niezmiennym poziomie, dług publiczny stale rósł.

Argentyna była kiedyś jednym z najbogatszych krajów świata, znajdując na podobnym poziomie jak Stany Zjednoczone. Na początku XX wieku średni dochód na mieszkańca należał do najwyższych na świecie. Wyrażenie „*riche comme un argentin*” — bogaty jak Argentyńczyk — było wówczas w powszechnym użyciu.

Upadek Argentyny jest ściśle związany z jedną postacią: pułkownikiem Juanem Domingo Perónem, który został wybrany na prezydenta w lutym 1945 roku. Jego pierwsza kadencja trwała do 1955 roku. Jego program polityczny zakładał stworzenie dużego rządu. Argentyńska firma telekomunikacyjna została znacjonalizowana, podobnie jak koleje, dostawy energii i prywatne stacje radiowe. Tylko w latach 1946–1949 wydatki rządowe wzrosły trzykrotnie. Liczba pracowników sektora publicznego wzrosła z 243 000 w 1943 roku do 540 000 w 1955 roku. W agencjach rządowych i służbie cywilnej utworzono wiele nowych miejsc pracy, aby zapewnić środki utrzymania zwolennikom Partii Robotniczej Peróna. Spadek trwał przez dziesięciolecia, a kiedy w 2023 roku prezydentem został Javier Milei, inflacja osiągała 25 procent miesięcznie, 40 procent ludności żyło w ubóstwie, a dług publiczny zaczął wymykać się spod kontroli.

Zarówno Margaret Thatcher, jak i Javier Milei wierzyli, że tylko radykalne reformy kapitalistyczne mogą zmienić sytuację ich krajów. Thatcher była pod silnym wpływem ekonomistów Friedricha Augusta von Hayeka i Milтона Friedmana, których znała osobiście. Często uczestniczyła w spotkaniach

wolnorynkowego think tanku Institute for Economic Affairs (IEA), a jej reformy były inspirowane ideami brytyjskiego Instytutu Adama Smitha.

Milei, sam będący ekonomistą, czerpał znaczną inspirację z austriackiej szkoły ekonomicznej, do której Hayek również wniósł znaczący wkład. Dojście Mileiego do władzy było możliwe tylko dzięki wieloletniej pracy libertariańskich think tanków, w tym Fundación Libertad y Progreso.

Styl polityczny Thatcher i Mileia ma również wiele podobieństw, zwłaszcza zdecydowane i stanowcze stanowisko wobec socjalizmu i komunizmu. Thatcher otwarcie wyrażała swoją pogardę dla komunistów, deklarując wprost: „Nienawidzę komunistów”. Atakowała również establishment w swojej własnej partii, kładąc kres trwającej od dziesięcioleci polityce kompromisów z socjalistami. Milei wielokrotnie ostrzegał, że nie należy ustępować lewicy ani na jotę, ponieważ wykorzysta ona nawet najmniejszy znak ustępstwa, aby później uderzyć z jeszcze większą siłą. Thatcher postrzegała sprawy dokładnie w ten sam sposób.

Oboje przepisali swoim krajom to samo lekarstwo: mniej państwa, więcej wolnego rynku. Położyli kres nadmiernemu zadłużeniu, aby ustabilizować kursy walutowe, wdrożyli programy prywatyzacyjne i wprowadzili znaczne obniżki podatków. Thatcher obniżyła najwyższą stawkę podatkową z 98% do 40%; Milei zapowiedział równie drastyczne cięcia. Thatcher zajęła się również związkami zawodowymi, które osiągnęły w Wielkiej Brytanii pozycję władzy niespotykaną w żadnym innym kraju na świecie.

Philipp Bagus, profesor ekonomii na Universidad Rey Juan Carlos w Madrycie, który osobiście dobrze zna Mileiego i napisał o nim książkę, mówi: „Thatcher pokazała, że politycznie możliwe jest złamanie potęgi uprzywilejowanych związków zawodowych, które utrzymują cały kraj w szachu”. Coś podobnego dzieje się obecnie w Argentynie, gdzie klasa polityczna, w tym związki zawodowe, od dawna wyzyskiwała ciężko pracujących Argentyńczyków. Milei ogranicza władzę klasy politycznej w taki sam sposób, jak Thatcher zrobiła to ze związkami zawodowymi”. Jeśli Milei odniesie sukces, nazwiska obojga znajdą swoje miejsce w annałach historii, pomimo tego że wojna o Falklandy uniemożliwia Argentyńczykom i Brytyjczykom pełne docenienie podobieństw między nimi.

Rainer Zitelmann jest autorem książki [*The Power of Capitalism*](#).